

شوینه واره دیرینه کانی ده قهری مه خمور

محمدهد مجی اندین

تراکتور نه بووه ، خاکه کی هم مووی قلیشاو بووه وهکو دهمی گوږ ، نه گهر یه کی بکه وتایه ناویه وه نه و ژور به ده گمسه رزگاری ده بسو ، له بهرته وهی ناوچه کاش هم مووی به گیا و گول و له ورگا داپوشراو بو به تایه تی له ورزی به واردا گیا و گول نه ونده به رز ده بسو وه که له هندی شوین خوی له مه تریک زیاتر داوه ، بویه هردهم ناوچه می خمور بوته ناواتگی مه پداران و چه رانیان .

سه بارت به شوینه واره کونه کان ، له دامینی چیا که دا چند جوگه ئاو یه هیه ، له وانه جوگه ئاو یه ده رمانتاوه (ئوای ناشان) ، که دوو ناشی شیخی چو لی بهر نه و ئاووه کاربان کردووه و تا ئیستاش شوینه واریان ماوه ، که ده گهر پته وه بۆ سالانی (1800) ی زایینی ، هم ئاووه له کونه وه خه لکان له شوینی دوروه هاتون بۆ چاره سیری کردنی هندی نه خوشی وهکو (خورشت و زبیکه و گوپه تی) ، نه و ئاووه ریژه یه کی ژوری گوگرد تدیایه .

ئوای (به ل بهل) یش سه رچاوه یه کی تری ئوای ناوچه که بووه ، که و ژور به هیژ هه لقاوه ، که بۆ خوارنده وه کاری شینایی کردن سوودی لئوهرگر براوه ، ئوای بن بهرد له ژیر به رده وه دهرده چیت که و ژور به ی ژیانی خه لکی مه خمور له سر هم ئاووه بووه بۆ ئاو دیری به کاربان هیناوه ئوای بن بهرد به ئوای (بایزبراغ) ناسراوه . هه روه ها ئوای (شحاته) نه ویش بۆ ئاووان و خوارنده وه سوودیان لئوهرگر تووه و ئوای (سه ید همین) که بۆ ئاوانی شینایی به کار دیت و ئوای (کانی سه فیر) و کانی (خدر راوگر) و ئوای (کانی روته) بۆ شینایی به کار دهات ، هه روه ها ئوای (کندهرانی سور) ئیستاکه پر بوته وه . ئوای (ترشاوژک) که شوینی راوکردنی سویتسه و مامز و سیخوره .

جگه له ماناوه چند کاریزیکیش هه بوونه تاکو ئیستاکه ش ماون ، وهکو کاریزی (برایم ئاغا) که له سه رده می خوی لیدراوه له سالی (1888) ی زایینی . هه روه ها کاریزی غه فوری ، نه ویش شوینه واری ماوه ، ئوای خوشی هه بووه .

دووناشی ئاویش هه بووه له سه ر ئوای ناشان ، ناشیکان ناشی شیخی چو لی بووه تا وهکو ئیستا شوینه واری ماوه ، که میژووه که ی ده گهر پته وه بۆ سالانی (1850) ی زایینی ، ناشی دووه میش ناشی برایم ئاغا بووه همیش شوینه واری ماوه که میژووه که ی ده گهر پته وه بۆ سالانی (1888) ی زایینی .

چه ندین کانیویش هه یه له چیا له وانه گهری (حاجی بار) سئ کانی هه یه ، که ده ور بوهری داری لئوهر واره ، کانی (خه زه ران) و کانی (وکاره) ئاووه کانیان ژور خوشن ، هه روه ها کانی (ته پوی شه وارشینک) هم کانیووش شوینه واری گیاو ده ونی پتو دیاوه .

جگه له مانه ش ناشی (با) ش هه یه له بهرزی ته پو کاتی خوی به (با) کاری ده کردو تا وهکو ئیستا شوینه واری ماوه .

ژماره یه کی ژوریش نه شکوت له چیا قهره چووغ هه یه وهکو نه شکوتی (شه مشه مه کویره) که به رینییه که ی مه تریک و نیوه و درژییه که ی سئ مه تر ده بیته ، نه شکوتی (شه وارشینک) یش که و ژور قول هه بویه هه مو که سیک ناتوانی به ئاسانی بیچته ناوییه وه ، هه روه ها له ریگی بازارگه به لای چه پوه کونیک ژور قول هه یه ، که له پیشه وه یدا ژور فراوانسه و به ره بهر باریک و ته سک ده بیته وه ، کاتی چومه ناوییه وه بینیم شوینه واری دلویه ئوای گومیلکه ی تیا دا بوو ، که و به ره و ژور ده پوات بۆ ناخی زه وی .

نه شکوتی که ی تر نه شکوتی (زه خیره) یه ده که ویتسه سه رووی گوندی (شیخه لاس) و چه ندین لقی لئو ده بیته وه ، که له ناو یه کیک له و لقانه چه ندین په یکه ری ئیستاقی

متر رهش ببوو که و لاقوای باران دایر دیریوو ، هم شوینه پاشماوه ی گوگردی ئاسنی تیدا مابوو ، که ژور به کیش بوون و ژه نگیان هه لپتیاوو ، دواجار رووسیه کان که له سالانی هه شتاکان سالیوی مه خمور یان دروستکرد ، له گه لیا بووم که چوینه نه شوینه (فیکتور) ناویکمان له گه ل بوو ، پارچه یه کی له و پاشماوه ئاسنه هه لگرت و سه یری کردو وتی "ده بی کاتی خوی کارگه ی ئاسن لیره هه بووی" ، منیش وتم چوون ده زانی ؟ ، وتی "هم گوگرد ئاسنه نیشانه ی کارگه ی ئاسنه ، هم چیا یه ژوری ماده ی ئاسن تیدا یه" ، منیش برده نه شوینه ی که وه ک خوله میش سووتاوو ، وتی "همه شوینی کارگه که یه" ، ئینجا نازانری که له چ سه رده مک بووه .

هه له شوینه دا چند پارچه دراویکی کون دوزاوه ته وه و ئیستاش شوینه واری مه خمور ی کون ماوه بناغه و بیر و دیوار و گورستانیان ماوه ، که به بهرد و گه چ دروستکارون ، نیشانه یه کی تریش که به لگه یه بۆ دیرینی ناوچه که ، که و له پیش ئیسلامدا هه بووه ، دانیشتوانی مه خمور تیکه لاویونه له گه ل ئاشووری و کلدانی و جوله که و زرده شتی و... تد . گورستانی ئوای بنه برد و حوسینه غازی گه واهیده ری نه و راستیانه ن ، له (سه رده می

کونه ی ده رکی بازارگه دانابوو ، به لام به داخوه مام هه نی له سالی (1963) زایینی به ده ستی کونه په رستانی داگیرکهری کوردستان کوزرا له لای چاپخانه که ی و بووه شه هیدی بازارگه ی کورد .

هه لکونینی ده روزه ی بازارگه ده گهر پته وه بۆ سه رده می ئاشوورییه کان ، له دوی تپه ربوونی کات و سه رده م نه و بازارگه یه داته پی به قوای باران و لاقاو و کون بوونی .

هه روه ها ئاسه واری دوو قه لای کونیش تا ئیستا ماوه ، که یه کیکیان ده که ویتسه رۆژئاوای مه خمور و میژووه که یان ده گهر پته وه بۆ سه رده می ئاشوورییه کان و هم قه لایه شوینی (برایم ئاغا) و (بایز ی باوکی بووه) خه لک له وی نیشته جی بوونه ، ده ور بوهری قه لاکه ش که خاکیکی ژور به پیت بووه ، کراوه به بیستان و شینایی و برنج و گه ل شتی تری خوارندی لئو چاندراره . قه لاکه ی تریش ده که ویتسه لای رووکه (قبیله ی مه خمور) ، که به (مه خموره گچکه له) به ناویانگه ، چه ند نزمه قه لای تریش هه بوونه وه (گردی سه لماس) و (گردی سه یرمه) و (گردی گه زوک) و (گردی باقرته) .

له دامینی چیا قهره چووغ به لای رۆژئاوای سئ ته پۆلکه (سیگردکان) هه یه ، که شوینه واری کارگه ی ئاسنی لئو به دی ده کری ، له سالانی هه فتاکان له شوینه زوییه که ی به دریزی (5) متر و پانییه که ی چوار

موقی تیدا بوو ، هه ره که یه گو سکه یه کی له ل دانابوو . هه روه ها کانی (خه مره) هه ر له ویتدا هه یه له نزیک نه شکوته که ، که و ئاویکی ژور خوشی هه یه ، خه لکی گوندی بۆ خوارنده وه به کاربان هیناوه .

هم ناوه ش و نه و بۆ چوونه ده سه لمینی که قهره چووغ ناوه تایه تیه که ی (خه مر) بووه .

ژور شوینی تریش هه یه که و شوینی ئاوه دانی و ژیانی خه لکی نه و ناوچه بووه له سه رده می خویدا ، وهکو گهری (دادراو) و گهری (شووشه) ، هه روه ها گهری (مه جه لان) و گهریه که سه خته و شوینه واری پیوه دیاره که ده گهر پته وه بۆ سه رده مانی چاخی به رینی ، له م گهریه دا سئ مه نجالی به بهرد داتراشراو هه یه له شیوه ی لاکیشه دان ، که و دلویه ئوای شاخه که ی نه تکایه ناویانه وه و پر ئاو ده بوون بۆ خوارنده وه به کار دهات .

ده روزه ی بازارگه ش ده سترکه ، چیا که یان هه لکونیه بۆ به ستنه وه هه ر دوو ده شتی قه راج و که ندیناوه و شاری هه ولیر به یه کترییه وه ، هه روه ها شوینی ئال و گوگردنه وه ی کالی بازارگانی بووه له سه رده می زووه ،

ده روزه که ش ده رگایه کی به ردی هه بووه له پارچه به ردینی زل دروستکاروو ، که له دیوی لای ده شتی که ندیناوه بوو ، له ده رکی بازارگه ش مام (هه نی) که خه لکی گاوهره بوو چیاخه یه کی له لای نه

کاکوله له نیوان کاری هونه ری و راوکردندا

دیمانه : جه لال خه یلانی

ده قهری مه خمور خوادن چه ندین هونه رمندی به توانا و بلیمه ته ، له نیواندا هونه رمندی میلی به ره دار هه ن ، لئو وه ی جیگه ی داخه ژورییه هه ر ژوری نه و هونه رمنده به ره مه کانیان شاراوه ن و نه تواناوه سوود له به ره کانیان وه ریگریته و له ناوچه ون بپاریزیته ، له بهرته وه ی ژوریک له هه هونه رمنده به قوی دابینکردنی بژوری ژیانیه وه خراپی باری داراییان نه و ده رقه ته یان بۆ نه ره خساوه که به ره مه کانیان تو مار بکه ن یا له که نالیکی راگه یاندندا بلاری بکه نه وه . بۆ هم مه به سته به باشمان زانی یه کی له هه هونه رمنده به توانایانه به سه ر بکه یته وه ، که له ژه نینی هه مو ئامیره فووداره کاندایه بلیمه ته ، نه گهرچی له رووکه شیشدا شاراوه یه ، جگه له مه ش راوکه ریکی به توانایه ، له نه نجامی چه ند پرسیا ریکدا به م شیوه ها ته دوان :

عاره بان بگریته و سزای بدات ؟ . نه وه تا به دوو هه ن له بناری چیا قهره چووغ راو ده کن و هیچ لینیچینه وه یان له گه لدا ناکه ن ، که واته شموی عاره بان ناکات .

به لام نه گهر من که رویشیک راو بکه م له وانه یه هه مو مه خمور بزانی له بهرته وه ی من دیاوم ، به لام ئیستا من ناتوانم چۆله که یه ک بکوژم به بی نه مر چونکه من به لیتن مۆرکردووه .

*** دوی بریاری قه ده غه کردنی راو ئایا له چیا قهره چووغدا ئاژه له کوییه کان له زیادبووندان یان چۆن ؟**

– ناوه للا هه چی لئو نازانم ، به لام ته نها به گوی گرتن ده توانم لیدیم ، هه ر گورانییه ک بلیت بۆ ده ژهنم به ریک و پیک .

*** له ئامیره فووداره کاندایه چه ند کونیک هه یه چۆن ده یانناسی ؟**

– هه ر کونیک و نزمیکی خوی هه یه به لام به ژوری پینج کونه که ی دوی گرتن ، کونی پشته وه ش نزمه که ی ده گوری .

*** جگه له ژه نینی نه و ئامیرانه به ناگادارین که راوچییه کی به توانای له ده قهری قهره چووغ ؟**

– به لی به باشی سه رم له راو ده رده چی ، به لام ئیستا ناتوانین بچین بۆ راو ، هه ندی جار بۆ راوه سووسکه ده چین نه ویش به درزییه وه ، ده بی روخسه ته دوی ئاساتره ، نه گه رنا هه یج . لئو خوشیان عه بی نیبه ، نه گه ر به هه زارانیش راو بکه ن بۆ نه وان ته قه ی نای ، به لام بۆ ئیمه یه ک دانه راو بکه ین نه و ته قه ی دیت .

*** نه و ئاژه له کوییه کی که راو ده کری له چیا قهره چووغ چین ؟**

– به ژوری مامز راوده کین .

*** تا چه ند نه و بریاره ی حکومه تی کوردستان بۆ قه ده غه کردنی راو ، جیبه جی ده کریته له مه خمور ؟**

– نه و بریاره پر به پینستی خوی بوو ، به لام حه قی وانیه شموی ئیمه بکات ، له بهرته وه ی ئیمه له سه ر سنووری عاره بانین ، نه گه ر عاره بییک راویک بکات ، ژینکه ده توانی بیته نه و عاره به له ناو ناوچه ی

*** کاکوله کتیه و له کوئی چاری به دنیا هه لپتاوه ؟**

– ناوم (سه عد عومر عه لی) یه ، له گوندی (پیرادوسوان) ی سه ر به شاروچکه ی مه خمور له دایک بوومه و نازناوم (کاکوله) به .

*** هم نازناوت له جیبه وه هاتووه ؟**

– کوره پلکه کم منی ژور خوشده ویست ، نه و ناوه ی لئانم و تا ئیستاش هه ر که تنه دووم به (کاکوله ، کاکوله) .

*** ته منت چهنده و پله ی خویندنت جیبه ؟**

– وه لاهی ته منم په نجاو یه ک ساله و ، پله ی خویندتم (سفره) یانزه دوانزه سال سه ربازیم کردووه و له گه ل عاره بان ته سربح بوویمه ، ته نیا له خانه نشینی معاشره که یان هه یه و هه چی تر .

*** چ ئامیزیکی مۆسیقا ده ژهنی ؟**

– وه للا باله بان و شمشال ده ژهنم ، به لام به ژوری شمشال له بهرته وه ی ئاساتره ، جارن که گنج بووم و ددانه کاتم باش بوو ژور به باشی زوینا و دووزه له وه موو ئامیره فووداره کاتم لیددا . له بهرته وه ی ژانمان خوش نه بوو ، نه وه یان خانوو رووخاندن و نه وی تر سه ربازی کردن

تد ، بویه واز مله هه ندیکان هیئا هه ر نه ونده دنیا م دیت وه ک بلئی له و ده رکه هاتم و له و ده رکه چومه ده ری .

*** سه رته ی ده سته پیکردنی ژه نینی نه و ئامیره مۆسیقیانه چۆن بوو ؟**

– وه لاهی سه رته به س توپه توپ بوو ، به منداری له سه ر پستی که ری لیم ددا ، پاشان هورده هورده ده مکرده نزم و خام ده کردنه وه ، ئامۆزیه کم هه بوو ناوی (ره فعت) بوو ، به باشی منی فیتری

دانیشتوانی هم ناوچه یه گورپانکاری به خویه وه دیوه ، له رووی شوینه کانیان و زمانه وانی و سه رده مانی داگیرکهران ، نه و کاته کورد و ئاشووری و جوله که و سیرانی پیکه وه ژیاون و ژورینه یان زمانیان عیبری بووه له سه ر زمانی پیغه مه رانی نه وه ی ئیسرایلی دا ، وشه ی (مه خمور) یش وشه یه کی عیبرییه ، نه گهرچی ژور مانایان بۆ هه لبه ستنوه ، وه که نه وه ی دهوتری له (خمر مه ستی یه وه هاتووه ، یا به مانای شوینی داپوشراو و شوینی شاردنه وه

تد ، که به مانای (مه خمور) ، که به مانای (گیانه وهران) دیت ، وه کو ره شه ولاغ و مه رومالات و مامز

تد ، که چیا مه خمور شوینی نه و ئاژه لانه بووه ، به لی چیا مه خمور هه ر له دیر زه مانه وه به میگه لی مامز به ناویانگ بووه ، که و به ره وه مامزبان دیوه ، بگره له (50) تا (100) مامزبان به میگه ل دیوه وهکو میگه لی مه ر ، نه ونده ژوربوونه قه دپالی چیا یان داپوشیوه .

وشه ی (مه خمور) به مانای هه شارگه یا شوینی شاردنه وه ش دیت ، چونکه نه و چیا یه ژور به دارو ده ون بووه ، له ده ور بوهری سالی (1750) و بگره بهر له و میژووه ش ، چیا که به چری داری هه نجیر و قه زوان و جنه هه نار و شه وارشینکی ژوربووه تا وهکو ئیستاش له شوینه دوزار و سه خه کته کانی چیا که دا هه رماون .

چیا ی قهره چووغ ناوه تایه تیه که ی (خه مر) بووه ، به لام له سالانی (1520) ی زایینی کاتی ره گه زبه رستانی تورک کوردستانیان داگیرکرد ناوه که یان گوږی بۆ (قهره چووغ) به مانای (ژور ره ش) دیت ، چونکه هه مو شوینیکی به دار و بار له دوروه ره ش ده چیته وه ، بویه هم ناویه یان لپناوه . چیا ی خه مر به مانای دالده ی گیانه وهران دیت ، چونکه هم ناوچه یه پر بووه له مامز و جۆره ها ئاژه لی کیوی و وادیاره که ده سه لاتداری نه و کاته راویان قه ده غه کردووه بویه بووته شوینی دالده ی گیانه وهران .

دیاره که خاکی مه خمور تاکو

دانیشتوانی هم ناوچه یه گورپانکاری به خویه وه دیوه ، له رووی شوینه کانیان و زمانه وانی و سه رده مانی داگیرکهران ، نه و کاته کورد و ئاشووری و جوله که و سیرانی پیکه وه ژیاون و ژورینه یان زمانیان عیبری بووه له سه ر زمانی پیغه مه رانی نه وه ی ئیسرایلی دا ، وشه ی (مه خمور) یش وشه یه کی عیبرییه ، نه گهرچی ژور مانایان بۆ هه لبه ستنوه ، وه که نه وه ی دهوتری له (خمر مه ستی یه وه هاتووه ، یا به مانای شوینی داپوشراو و شوینی شاردنه وه

تد ، که به مانای (مه خمور) ، که به مانای (گیانه وهران) دیت ، وه کو ره شه ولاغ و مه رومالات و مامز

تد ، که چیا مه خمور شوینی نه و ئاژه لانه بووه ، به لی چیا مه خمور هه ر له دیر زه مانه وه به میگه لی مامز به ناویانگ بووه ، که و به ره وه مامزبان دیوه ، بگره له (50) تا (100) مامزبان به میگه ل دیوه وهکو میگه لی مه ر ، نه ونده ژوربوونه قه دپالی چیا یان داپوشیوه .

وشه ی (مه خمور) به مانای هه شارگه یا شوینی شاردنه وه ش دیت ، چونکه نه و چیا یه ژور به دارو ده ون بووه ، له ده ور بوهری سالی (1750) و بگره بهر له و میژووه ش ، چیا که به چری داری هه نجیر و قه زوان و جنه هه نار و شه وارشینکی ژوربووه تا وهکو ئیستاش له شوینه دوزار و سه خه کته کانی چیا که دا هه رماون .

چیا ی قهره چووغ ناوه تایه تیه که ی (خه مر) بووه ، به لام له سالانی (1520) ی زایینی کاتی ره گه زبه رستانی تورک کوردستانیان داگیرکرد ناوه که یان گوږی بۆ (قهره چووغ) به مانای (ژور ره ش) دیت ، چونکه هه مو شوینیکی به دار و بار له دوروه ره ش ده چیته وه ، بویه هم ناویه یان لپناوه . چیا ی خه مر به مانای دالده ی گیانه وهران دیت ، چونکه هم ناوچه یه پر بووه له مامز و جۆره ها ئاژه لی کیوی و وادیاره که ده سه لاتداری نه و کاته راویان قه ده غه کردووه بویه بووته شوینی دالده ی گیانه وهران .

دیاره که خاکی مه خمور تاکو

بیلوگرافیای روژنامه گهری له ده قهری مه خمور (1991-2008)

به اختیار پالانی

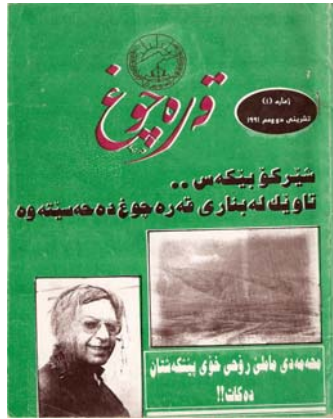
به پیزه بکهین ، که توانیویه تی به یارمه تی چهنده کسک و به یارمه تی بکه کی که می ماددی نه و گو قساره در بیکات ، جیگسری سه رنوسه (عه بدولره حمان بیلاف) بووه ، دهستی نووسه رانی بریتی بووه له (جه میل سنجاوی) و (سوران قاره مان) .

گو قساری (قهره چووغ) په یامنیتری له سه رجه م شاره کانی کوردستان هه بووه ، بق نمونه ، په یامنیتری دهوک (غیاث الدین نه قشبه ندی) و په یامنیتری سلیمان (نه حمده عارف) و په یامنیتری شاری کرکوک (تازک هه مه وندی) بووه .

2- گو قساری (قهره چووغ)
دوای داپرائنکی زور له ده رچوونی په که مین بلوکراره وی مه خمور به ناوی (قهره چووغ) جار یکی تر گو قساری (قهره چووغ) ده رچووته ، واته هه شت سالی نه واهو تم گو قساره له ده رچوون وه ستاوه ، له ماوهی نه و هه شت ساله نه له مه خمور و نه له هه چ شاریکی دیکه هه چ روژنامه و بلوکراره یه که له سه ر مه خمور بلانده کراوه ته وه .

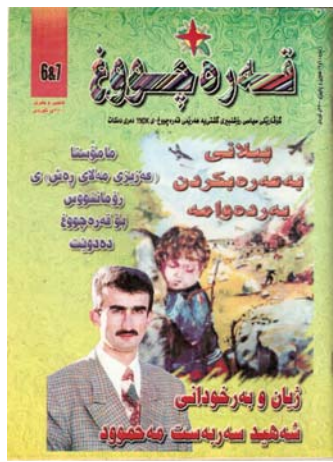
نه جار هشیان به هیمه ت و ماندوو بوونی به پیز (غه فوور مه خمور) ، گو قساری قهره چووغ ده رچووته وه ، ژماره (1) ی گو قساری قهره چووغ له به هاری (1999) دا ده رچووه ، گو قساری قهره چووغ گو قساری گشتی یه ، هه ریعی قهره چووغی یه کیتی نه ته وه بی دیموکراتی کوردستان ده ریده کات ، ژماره یه که می له به هاری 2699 ی کوردی به رام بهر 21-3-1991 ده رچووه ، گو قساری قهره چووغ (9) ژماره یی بلوکراره ته وه ، به لام له شه ش بهر گدا به م حوړی خوار وه ژماره کانی (1-2-5) به هاری ده رچوونه به لام ژماره یی (3-4) له بهر گنگدا ده رچووه ، هه روه ها ژماره کانی (6-7) به یه که وه ده رچووه ، ژماره یی (8-9) به یه که وه له بهر گنگدا ده رچووه ، که دو ژماره یه تی .

نه گهر سهیری ژماره کانی قهره چووغ بکهین له بهر چهنده هویکی دیاریکراو له بهر بهر ژه ونندی نووسه ران هه تا ژماره (5) ناوی هه چ نووسه ر روژنامه نووسیک دیاری نه کراوه ، به لام له ژماره (5) ی که له به هاری 2700 (سالی 2000) ده رچووه ، خاوه نی نیمتیزی نووسراوه که (د. شاخووان خالید) بووه ، سه رنوسه ره که یی (زیگسار مه خموری) بووه ، به سه ر پهرشتی (ههنگاو قهره چووغ) بووه ، دهستی نووسه رانی نووسراوه (سه ردار دیبه گه یی) فه ریید مه خموری ، ره وای بلباس ، په روه پالانی ، به لام له ژماره یی (8-9) یدا هه ندی گورنکاری به سه ر ستافی نووسه ران دا هاتوه ،

سه رنوسه ره که یی بووه ته (ره وای بلباس) و سکرتری نووسینی بق زیادکراوه نه ویش (په روه پالانی) بووه ، هه روه ها دهستی نووسه رانی به م شپوهیه نووسراوه ، (سه ردار دیبه گه یی) که ریم مه لا ، بلند قهراجی ، سیامه ند قسار) . نه و هه شمان له بیر نه چی نه گو قساره وه رزی بووه و دو ژماره یی (9) یه که له زستانی 2702 کوردی (2003) به رده وای بووه .

3- بلوکراره یی (خوړی نازادی)
یه که مین بلوکراره یه له دوای پرؤسه ی نازادکردنی مه خمور ده رچووه ، ژماره (سفری) له نه یلوولی 2003 دا ده رچووه ، بلوکراره یه کی نه هلی هه مرهنگه ،

مانگی جار یکی له مه خمور ده رده چیت ، خاوه نی (مامؤستا خالید) ، دهستی نووسه رانی (په روه پالانی) یوسف مه خموری ، ولات بندیان ، شه مال محمه د ، ناسک وه لید ه) ، نه م بلوکراره یه (11) ژماره یی بلوکراره ته وه ، دو ژماره (11) ی له نه یلوولی 2004 دا ده رچووه و دواتر له کار که ووتوه .

بلوکراره یی خوړی نازادی له سه ر هه تا (8) ژماره یی به قه باره (A4) ده رچووه ، له ژماره (9) یدا به شپوهی روژنامه ده رچووه دواتر له ژماره (10) ی به هاوکاری ده زگای چاپ و بلوکراره یه وه به درخان ته نیا ژماره یه کی به شپوهیه کی جوان ده رچووه ، دو ژماره یی (11) جار یکی دیکه

له سه ر شپوهی بلوکراره یی (A3) ده رچووته وه و دواتر وه ستاوه . به شپوهیه کی گشتی نه م بلوکراره یه به سه رکه و توترین روژنامه داده نریت ، له سه رجه م شاری مه خمور و زوترین خوینه یی هه بووه له بهر نه وه ی بلوکراره یه کی هه مرهنگی ره خنه نامیز بووه ، زوترین نووسه ر له و بلوکراره یه به شداریان کردوه ، هه ر بویه خوړی نازادی ده رگای والا کرد بوو بق هه مو نه وانه ی ناره زووی نووسینیان هه یه له بهر نه م ش زوترین ره خنه و سکالای تیدا بلوکراره ته وه ، هه رنه م ش بوته هوی نه وه که نه و بلوکراره یه زوترین ره خنه ی له لایه ن ده سه تداران لی گه روه و بووه ته هوی راگرتنی .

4- روژنامه یی (میرجان)
به مانشینی (نیمه به شیکین له خلی کوردستان ، بوچی نه گه رپینه وه نیو بوه ششی کوردستان) ، ژماره (سفری) به شپوهی بلوکراره له 10-4-2004 ده رچووه ، روژنامه یه کی روژشنبیری گشتی یه ، له لایه ن گو مه لیک لای مه خمور ده رده چیت ، به سه ر پهرشتی (به اختیار پالانی) ده رچووه ، ژماره (1) ی له (26-5-2004) دا ده رچووه ، خاوه نی نیمتیزی (شورش خدر نیبراهیم) ، سه رنوسه ر (به اختیار پالانی) ،

به ریوه بهری هونه ری (محمه د مسته فا خو شناو) بووه ، نه م ژماره یه یی له سه رجه م شاره کانی کوردستان بلوکراره ته وه ، به جوار لاپه ره ده رچووه ، ژماره (2) ی روژنامه یی میرجان به م شپوهیه خو ی ناساندوه (روژنامه یه کی روژشنبیری گشتی یه ، سه نته ری روژشنبیری مه خمور ده ری ده کات) ، نه م ژماره یه یی دو ژماره یه تی له (1-1-2005) دا ده رچووه ، خاوه نی نیمتیزی (عه دنان حاجی کاکه) ، سه رنوسه ر (به اختیار پالانی) بووه ، به هوی نه بوونی پالشتی و هاوکاری نه م روژنامه یه ش وه روژنامه و بلوکراره کانی تر نه یوانیوه به رده وای بیته له جیگه ی ده سقوشی کرد لی ره خنه ی زوری لی گه روه و نه یوانیوه نازادانه کاریکات و به رده وای بیته .

5- روژنامه یی (نازادی قهره چووغ)
سالنامه یه کی روژشنبیری گشتی هه مرهنگه ، هه ریعی قهره چووغی (YNDK) سالانه له یادی رزگارکردنی شاری مه خمور ده ری ده کات ، ژماره (1) ی له (10-4-2004) دا ده رچووه ، نه م روژنامه یه زیاتر گرنگی ده دات به یادی رزگارکردنی شاری مه خمور و ده روه یه ری ، به ریوه بهری نه نجومه نی کارگیزی (جه میل سنجاوی) ، خاوه نی نیمتیزی (شاخووان خالید) ، سه رنوسه ر (خه لیل نیبراهیم) ، ژماره (2) ی له (10-

4-2005 دا ده رچووه ، ژماره (3) ی له 10-4-2006 ده رچووه ، ژماره (4) ی له 10-4-2007 دا ده رچووه .

6- بلوکراره یی (ته بابی)
بلوکراره یی ته بابی ژماره (1) ی له 16-4-2004 دا ده رچووه ، بلوکراره یه کی روژشنبیری گشتی سه ربه خو یه ، یه کگرتوی نیسلامی کوردستان ، ناوچه ی مه خمور ده ری ده کات ، له لایه ن نووسه ر شاعیر و روژنامه نووس (موحسین شوانی) سه رپهرشتی ده کریت ، تا نیستا ده رده چیت ، له ژماره (23) یدا به م شپوهیه خو ی ناساندوه (بلوکراره یه کی روژشنبیری گشتی مانگانه یه ، له مه خمور ده رده چیت) ، ژماره (24) ی له نیاری 2007 دا ده رچووه ، له گه ل نه م بلوکراره یه بلوکراره یه کی تر به ناوی بلوکراره یی (به یامی خوشکان) ده رچووه ، ژماره (1) ی نه م بلوکراره یه له نیسانی 2007 دا ده رچووه ، ژماره (2) ی له نیاری 2007 دا بلوکراره یه له لایه ن (موحسین شوانی) سه رپهرشتی کراوه و ده رچووه ، هه روه ک شوانی ده لیت "به یامی خوشکان بق روژشنبیری ئافره تان و ژنانه ، یه که م بلوکراره یه له مه خمور ده رچیت ، که تاییه ته به لایه نی ئافره تان .

نه وه ی گرنگه بیزانین ده رباره ی بلوکراره یی ته بابی نه وه یه که مانگانه به ریک و پیکی ده رده چیت ، هه لیه ته له گه ل نه بوونی نیمکانیات و هاوکاری ، به لام هه ول و ماندوو بوونی نووسه ر روژنامه نووس و شاعیر (موحسین شوانی) پیوه دیاره ، که جیگه ی خو یه تی ئامازه به ناوی به ریژان بکهین .

7- بلوکراره یی (بازارگه)
وه ک پیشت ئامازه م پیندا ، که روژنامه یی میرجان له ژماره (2) یدا به ناوی سه نته ری روژشنبیری مه خمور ده رچووه ، به لام به هوی وه ستانی نه م روژنامه یه ، دواتر سه نته ری روژشنبیری مه خمور کونفراسی خو ی نه جامدا و هه ستا به ده رکردنی بلوکراره یه کی به ناوی (بازارگه) ، ژماره (سفری) له 11-4-2006 دا ده رچووه ، بلوکراره یه کی روژشنبیری گو مه لایه تی گشتی یه ، سه نته ری روژشنبیری مه خمور ده ریده کات ، به قه باره (A4) به هه شت لاپه ره ده رچووه ، خاوه نی نیمتیزی (نازادی عه لی نه مین) ، سه رنوسه ر (محمه د زرار بلباس) ، دهستی نووسه رانی (سه دره دین قهراجی ، نیاز مسته فا ، مه ران سیان) ، دواتر ژماره (1) ی له نیاری 2006 دا ده رچووه ، به لام نه مه جاریان به قه باره (A3) به جوار لاپه ره بووه ، دوای بلوکراره یه وه نه م ژماره یه یی راگه روه ، ده ست به سه ر سه رجه م ژماره کانی دا گه روه ،

هه رچه نده خاوه نی نیمتیزی نه و بلوکراره یه پیی وایه به هوی نه بوونی نیمکانیه ت راگه روه ، به لام به هه حال نه م بلوکراره یه ش وه ک بلوکراره کانی تر به کی که ووتوه وه ستاوه .

8- روژنامه یی (به یامی قهره چووغ)
ژماره یی تبه ره ری روژنامه یی (به یامی قهره چووغ) وه ک باشکوی روژنامه یی (به درخان) ده رچووه ، بلوکراره یه کی روژشنبیری گشتی مانگانه یه ، به هاوکاری ده زگای چاپ و بلوکراره یه یه به درخان له مه خمور ده رده چیت ، له ژماره (1) ی به رام بهر ژماره (73) ی روژنامه یی به درخان له روژی هه یی (22-9-2006) دا بلوکراره ته وه ، خاوه نی نیمتیزی (ده زگای چاپ و بلوکراره یه یه به درخان) ، سه رنوسه ر (سالار سیامه ند) ، دهستی نووسه رانی بریتی بووه له (جه میل سنجاوی) ، موحسین شوانی ، قاره مان ولات ، رزگار عومه ر ، نه جمه دین مه لا سالج) ، هه یه یامینرانیشتی بریتی بووه له (سه دره دین قهراجی) ، به اختیار ره شید) ، به یامی قهره چووغ ته نیا یه ک ژماره یی لی بلوکراره ته وه .

له کژتابیدا پیوسته ئامازه به وه بکهین که روژنامه یی (مه خمور) ژماره (1) ی له سالی (2003) دا ده رچووه ، دواتر شه چهنده ژماره یه کی تری ده رچووه ، له لایه ن قایمقامیه تی قه زای مه خمور بلوکراره ته وه به هه ر سی زمانی (کوردی) ، عه ربه یی ، ئینگلیزی) ده رچووه ، هه روه ها بلوکراره یی (نوی روژ) وه ک بلوکراره یه کی سه ربه خو له لایه ن (قاره مان ولات) ته نیا به ک ژماره یی له نیاری 2007 دا بلوکراره ته وه .

سه رچاوه کانی:
1- خه لیل نیبراهیم عه زیز ، ئامازه یه کی کورت بق گو قساری بلوکراره کانی ده قهری مه خمور ، نازادی قهره چووغ (بلوکراره) ، ژماره (1) ی له (10-4-2004) ل 4 ، مه خمور .
2- چاویپکه و تن له گه ل هه ریه که له روژنامه نووسان (جه میل سنجاوی ، خالید مه لسه عدی) له شاری مه خمور ، له ریکه وتی 16-4-2007 دا .
3- چاویپکه و تن له گه ل نووسه ر و روژنامه نووس و سیاسه ته دار (غه فوور مه خموری) له شاری هه ولت ، له ریکه وتی 15-3-2008 دا .
4- نه رشیفی روژنامه نووسان هه ریه که له (موحسین شوانی) باه زید رحمان) .
5- گو قساری (قهره چووغ) ژماره (1) ی به هاری 1991 .
6- سه رجه م ژماره کانی گو قساری (قهره چووغ) ، ژماره (1-2-3-4-5-6-7-8-9) .
7- سه رجه م ژماره کانی بلوکراره یی (خوړی نازادی) 3800 (2000) .

ده گه پیتوه .
سه باره ته به ناوی مه خمور ، سه ر هه تا مامؤستا (جه مال بابان) له کتبیی (اصول اسماء المدن و المواقع العراقیه) هاتوه ، ناوی مه خمور له وشه ی (مرغ و مور) هاتوه ، واته (شوینی بالنده) به زمانی فارسی .
هه ندیکی تر له و بره وایه دان که ناوی مه خمور له وشه ی (مخمر) هه هاتبیت ، که نه ویش ناوی قوماشیکی رهنکاره نکه ، چونکه له کاتی باران باریندا نه و ناوچه ی به رهنکی نه و قوماشوه خو ی نیشان ده دات .
له لایه کی تره وه پیاهه به سالانچه کانی نه و ناوچه ی ده گپرنه وه ، که له نیر زه مانه وه پاشایه که له و قه لایه دا ژیاوه ، کچی کی زور جوان و قه شه نگی هه بووه ، ناوی (مه خمور) بووه ، گویاه ناوی مه خمور له ناوی نه و کچه وه هاتوه .

سه رچاوه کانی:
* گو قساری (الحکم الذاتی) ژماره (57) سالی 1987 (اهم المواقع المعالم الاثریه فی اربیل) زبیر یلال اسماعیل .
* پاشکوی عیراق ژماره (88) سالی 1989 (شوینه واری ناشوریه کانی ناوچه ی مه خمور) حمید جلال مسته فا .

چهنده سه رنجیکی له جی بو به رنامه ی ریگا

سوران مه خموری

به رنامه ی ریگا یه کیکه له به رنامه پیشکه و توه کانی که نالی زاگروس TV ، که چهنده نه لقه یی به سه رکه و تویی له شاشه جوانه که یی نه م که ناله پیشکه شکاره .
بیگومان نه م به رنامه یه له و ماوه کورته یدا توانیویه تی به گه لیک شارو ناوچه کانی کوردستاندا ئاشنامان بکات ، نه م خو ی له خو ییدا سه روه ریبه کی میژووی به نیشتمان که مان ده به خشکی . لیروه ده سقوشی له ته وای ستافی نه م به رنامه یه ده که م ، هیوادرم نمونه یان زور بیته .
له یه کیک له نه لقه کانی نه م به رنامه یه له به روری 2007/11/30 ، که تایه ت بوو به میژوو و ناسینی شاری مه خمور ، له م به رنامه تایه تیه دا نه م چهنده قسه یه م بهر گوی که وت به تایه تی له روی میژووه وه به هه له باسی لیوه کرا ، لیروه به پیوستی ده زانم نه م هه لانه بق میژوو راست بکه مه وه وه که نه مانه تیک به نیوه ی خوینه رانی به ریژ رابه گه یه م .
وه ک خو تان ده زانم میژوو ناسنامه ی نه ته وه که مانه ، بویه ده بیته وه که ریکیکی

نیشتمانی وه کو خو ی بلوکی پیتوه ، نه ک بشیونینریت ، به لکو ششوناندنی له به رزه ونندی دوژمنانی نه ته وه که مانه .
کاک (یوسف ره سول مه ولود) بی ویژدانانه بی نه وه ی هه چ شتیک له میژوو برانیت ، خو ی کردوه به میژوو زان !! ، چونکه من له نزیکه وه کاک یوسف ده ناسم ، نه م به پیزه له ژانیدا دیره شیعریکی نه خویندوتوه ، به چ حقیق خو ی کردوه به میژوو زان ؟! ، چو ن ده وتانی میژووی هه زاره ها سال بشیونینی ؟! سه باره ته به میژووی قه لای مه خمور کاک یوسف ده لسی " نه م قه لایه سالی 1918 ئاشوریه کانی لی ژیاوه " ، کاک به ریژ به روری نه و میژووته له چ سه رچاوه یه که وه رگرتوه ، تق (له گوی گادا خه وتووی) ، نه م میژووته له کو هیناوه ؟! ، به وه دیاره نه م به پیزه ئاگای له میژوو نیه ، نه گینا هه مو که سیک ده زانی فه رمانه وایی ئاشوریه کانی ده گه رپته وه پیش هاتنی نیسلام ، نه ک نه و میژووه ی که به ریژت ئامازه ت پیکرده وه ، برای به ریژم میژووی قه لای مه خمور ده گه رپته وه بق سالی

(3800 تا 5000) ی پیش زایه یی ، نه م قه لایه ناوه دان کراوه ته وه ، چونکه شوینیکی ئاسه واری کونه ، له زور سه رچاوه باسی میژووی نه م قه لایه کراوه .
له لایه کی تره وه سه باره ته به ناسینی ناوی (مه خمور) نه م به پیزه دیسانه وه به هه له ناوی ده بات و ده لی " گویاه له وشه ی (مور) هه هاتوه ، که وشه یه کی عه ریبه واته (تال) و بق نه م سه رچاوه یه ئامازه به مامؤستا ته ها بابان ده دات " ، لیروه دیاره کاک یوسف دیسانه وه ئاگای له میژوو نییه و هه چیشی لینازانی ، نه و ناوه تی ئامازه ت پینداوه ، نه و مامؤستایه به ریژه شانوکاره و درامانوسه ، نه م میژوونوس ؛ به لکو مامؤستا (جه مال بابان) ، که له کتبیی (اصول اسماء المدن و المواقع العراقیه) زور به وردی باس له ناسینی ناوی (مه خمور) ده کات ، نه ک نه و مامؤستایه یی که به ریژت ئامازه ت بوی کردوه .

میژووی قه لای مه خمور
بق شاره زایی له به ریه نه م قه لایه ، به ریوه به رایه تی شوینه واری گشتی له سالی